

DÖNEM KÂRLARINDA REKOR AZALMA

Prof. Dr. Necmi GÜRSAKAL

2008 yılında 250 büyük firma verilerine baktığımızda bu yılı, ciroların yüzde 13,8 arttığı, brüt katma değerın yüzde 4 azaldığı, öz sermayenin yüzde 2,9 azaldığı, dönem kârının yüzde 45 azaldığı, ihracatın yüzde 24 arttığı, ücretle çalışanlar ortalamasının yüzde 2,3 azaldığı bir yıl olarak görüyoruz.

ABD’de 2007 yılında etkileri hissedilmeye başlanan küresel finansal kriz, bizde 2008’in ikinci yarısından başlayarak etkili olmuştu. Sözüünü ettiğimiz bu etkiyi 250 büyük firma verilerinde dönem kârının yüzde 45 azalması olarak görüyoruz.

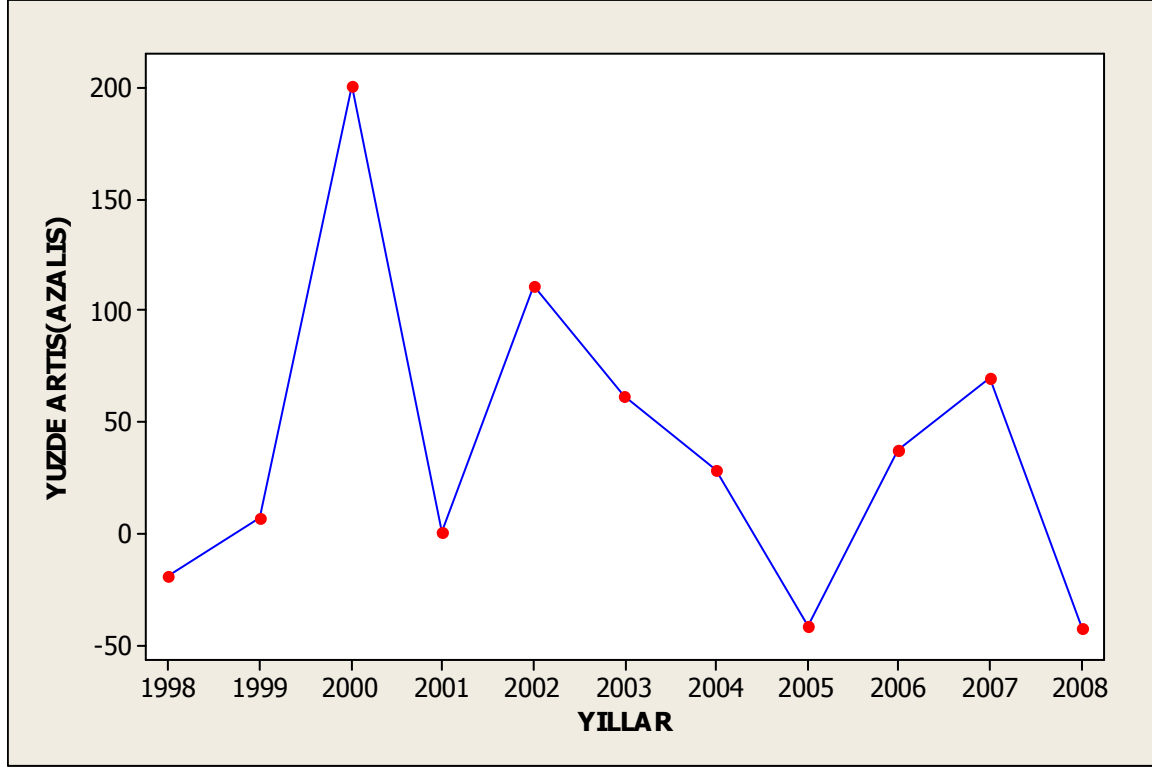
Yeniden büyümeye geçmek için yatırımların artmasının gerekli olduğunu biliyoruz. Yatırımların artması için ise, bir önceki yılın dönem kârlılığı önemli göstergelerden biri olarak sayılırsa, bu göstergenin yatırımcıları pek de teşvik edecek bir gösterge olmadığı ortadadır. Tablo 1’deki veriler ile Grafik 1’i incelediğimizde, 2008 yılının BTSSO 250 büyük firma verileri açısından bir rekor değer olduğunu görüyoruz.

Tablo 1. Dönem kârları

1998	91.618.371	-19,5
1999	98.021.139	7,0
2000	294.768.657	200,7
2001	296.712.964	0,7
2002	625.789.427	110,9
2003	1.009.540.942	61,3
2004	1.297.847.032	28,6
2005	756.462.777	-41,7
2006	1.039.337.089	37,4
2007	1.762.915.183	69,6
2008	970.118.947	-45,0

2008 yılı ISO verilerine baktığımızda, ilk 100 firma içinde tek bir tekstil firmasının bulunduğunu ve hiç hazır giyim firmasının olmadığını görürüz. Bursa’da 250 büyük firma listesi içindeki tekstil ve hazır giyim firmalarının sayıları 2003 yılından beri sürekli azalmaktadır ve bu sayı 2008 yılında 52’ye düşmüştür. Ancak bütün bu azalmaya karşın Bursa’da tekstilin ağırlığının sürmesi, sanırım dönem kârlarındaki rekor azalmaya yol açmıştır.

Grafik 1. Dönem kârları (%)

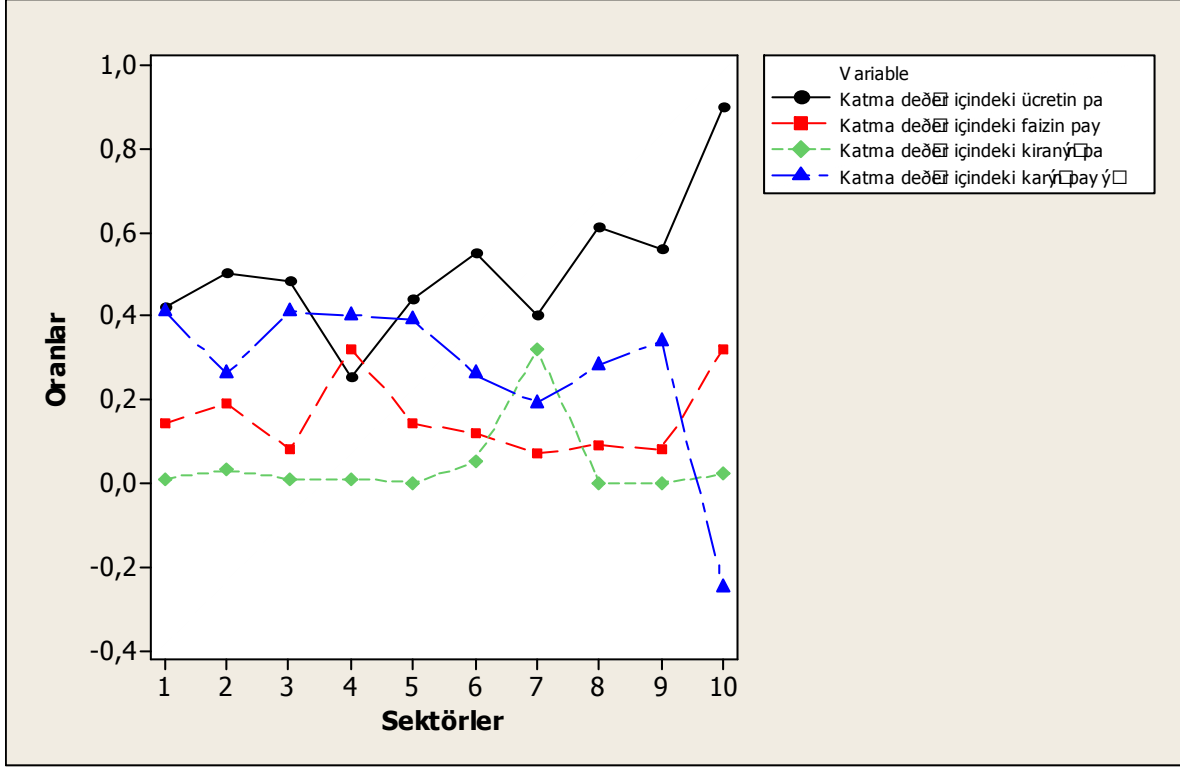
2008 yılında sektörleri katma değer içindeki ücret, faiz, kira ve kâr payları açısından incelediğimizde karşımıza Tablo 2 ile Grafik 2 çıkıyor. Gerek Tablo 2’deki oranlar, gerekse Grafik 2 bize tekstil ve hazır giyim sektörünün BTSO’nun 250 büyük firma tablosu içinde ne kadar farklı ve olumsuz bir yere sahip olduğunu gösteriyor.

2008 yılında tekstil ve hazır giyim sektörü, incelediğimiz katma değer içindeki ücret, faiz, kira ve kârın payları açısından çok farklı bir konuma sahiptir. Tekstil ve hazır giyimün ürettiği katma değer içinde ücretlerin payı yüzde 90 gibi bir değere ulaşmışken, kârın (daha doğrusu zararın) katma değer içindeki payı ise yüzde -0,25’dir.

Tablo 2. Katma değer içindeki ücret, faiz, kira ve kar payları

SEKTÖRLER	Katma değer içindeki ücretin payı	Katma değer içindeki faizin payı	Katma değer içindeki kiranın payı	Katma değer içindeki kârın payı
Enerji, elektrik, elektronik	0,42	0,14	0,01	0,41
Gıda, tarım ve hayvancılık	0,50	0,19	0,03	0,26
İnşaat	0,48	0,08	0,01	0,41
Kimya	0,25	0,32	0,01	0,40
Makine ve metal	0,44	0,14	0,00	0,39
Muhtelif	0,55	0,12	0,05	0,26
Gemicilik ve ulaştırma	0,40	0,07	0,32	0,19
Otomotiv ana ve yan sanayi	0,61	0,09	0,00	0,28
Plastik ve lastik	0,56	0,08	0,00	0,34
Tekstil ve hazır giyim	0,90	0,32	0,02	-0,25

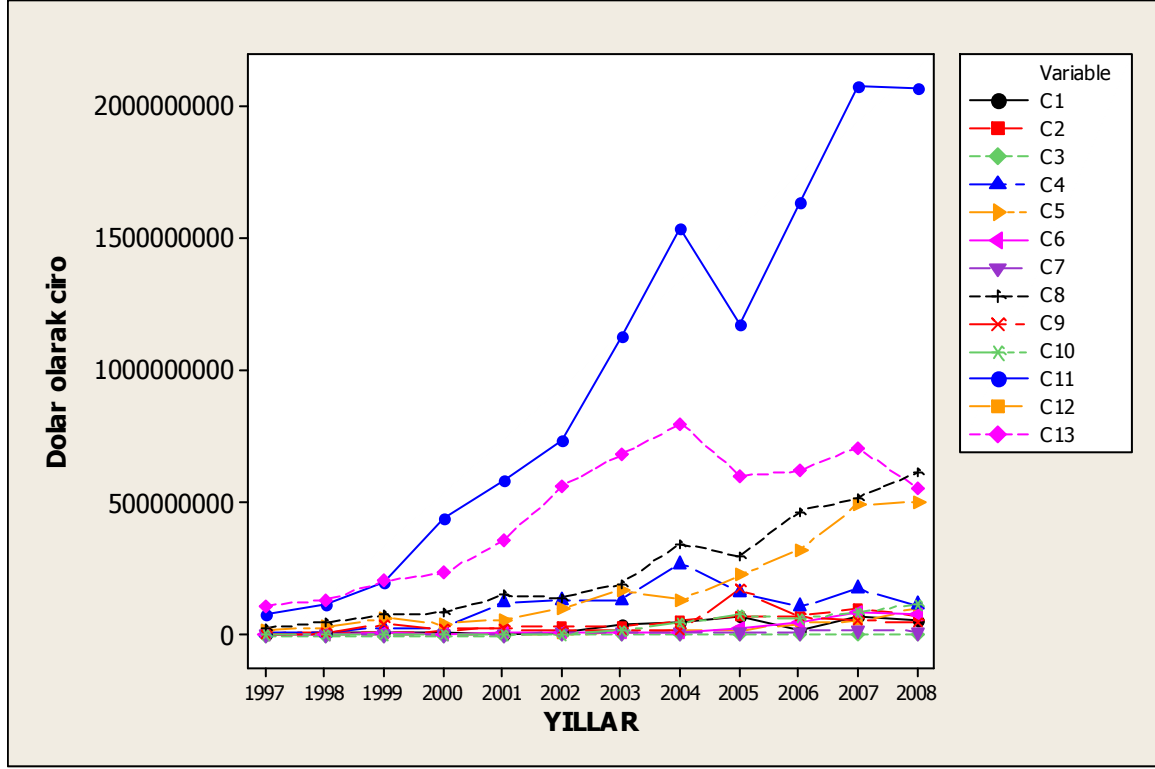
Grafik 2. Katma değer içindeki ücret, faiz, kira ve kâr paylarının grafiği

Dolar olarak cirolara baktığımızda ise (Grafik 3), 1997-2008 döneminde tüm verileri olan 13 sektör için değerlendirme yaptığımızda, otomotiv ana ve yan sanayinin çok ayrıştığını; tekstil ve hazır giyim sektörünün otomotiv ana ve yan sanayinden 2002 yılından sonra koparak makine ve metal ile gıda, tarım ve hayvancılık sektörlerinin cirolarına yaklaştığını, 2004 yılında bir atak yapan elektrik ve elektroniğin ise yine diğer sektörlerle arasındaki farkı azalttığını görüyoruz.

Az önce tekstil ve hazır giyim sektörü ile ilgili durumu çok açık bir şekilde saptadığımız için umut veren sektörler arasında gıda, tarım ve hayvancılık ile makine ve metal sektörleri aday sektörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak hemen bir ekleme yaparak, “umut veren sektörler” kavramı içinde saydığımız sektörlerin dolar cinsinden cirolarının 2,7 milyon dolarla 3,4 milyon dolar arasında olduğunu da buraya not etmemiz gerekir. Hele hele bu cirolar içindeki ihracat değerlerine baktığımızda “umut veren sektörlerden” de umutsuzluğa kapılmak işten bile değildir.

Grafik 3. Yıllar göre dolar cinsinden sektörlerin ciroları

Kısa bir sonuç ise şöyle olabilir:

Sanayileşmede yeni bir stratejiye gerek var. Yoksa küresel anlamda otomobil satışlarını düşüren bir başka krizde, yumurtaların hepsini otomotiv ana ve yan sanayine koymakla ne kadar yanlış yaptığımızı hatırlayabiliriz.